

Innst. S. nr. 111

(2001-2002)

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker mv. for 2000

Dokument nr. 3:2 (2001-2002)

Til Stortinget

1. SAMMENDRAG

Riksrevisjonen la 9. november 2000 frem Dokument nr. 3:2 (2000-2001) om Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv. for 2000. Dette er i samsvar med Stortingets instruks for: - Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av statens interesser i statsbedrifter, aksjeselskaper og enkelte organer mv. organisert ved særskilt lov, vedtatt 27. mai 1977, - Riksrevisjonens kontroll med forvaltningen av virksomheter organisert etter lov om statsforetak av 30. august 1991, vedtatt 10. mars 1992, samt - Instruks for Riksrevisjonens kontroll vedrørende Norges Bank, vedtatt 10. april 1987.

For 2000 har Riksrevisjonen merknader til statsrådets forvaltning av Selskapet for industrivekst SF (SIVA). Merknaden går ut på at Riksrevisjonen er nektet innsyn i et dokument som omhandler spørsmål knyttet til Kommunal- og regionaldepartementets forvaltning av statens interesser i SIVA. Riksrevisjonen kan ikke gjennomføre de kontrolloppgaver som er pålagt av Stortinget, dersom forvaltningen skal bestemme hvilke dokumenter Riksrevisjonen kan få innsyn i.

Videre orienterer Riksrevisjonen om enkelte forhold vedrørende statsrådets forvaltning under følgende departementer: Justis- og politidepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kulturdepartementet, Landbruksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Utenriksdepartementet. Forhold som er tatt opp er blant annet: manglende retningslinjer i henhold til Økonomireglement for staten § 22, avholdelse og gjennomføring av generalforsamling, utforming og endring av vedtekter, høyt egenkapitalnivå i enkelte

virksomheter, samt fordeling av kostnader mellom selskap og aksjonær sett i forhold til allmennaksjelovens bestemmelser om utdeling fra selskapet.

Riksrevisjonens kontroll omfatter 26 heleide aksjeselskaper, 31 deleide aksjeselskaper, 6 statsforetak, 8 virksomheter organisert ved særskilt lov og 26 student-samskipnader.

Samlet aksjekapital i de heleide aksjeselskapene utgjør 6,95 mrd. kroner. De største er Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil) med 4,94 mrd. kroner og Norsk rikskringkasting AS (NRK) med 1 mrd. kroner. Innskuddskapitalen i statsforetakene utgjør samlet 22,6 mrd. kroner. Høyest innskuddskapital har Statkraft SF med 19,25 mrd. kroner. Særlovsselskapene, herunder selskaper med begrenset ansvar, har en samlet grunnkapital/innskuddskapital på 5,5 mrd. kroner.

I deleide aksjeselskaper hvor Riksrevisjonen har etablert kontroll, utgjør statens andel av aksjekapitalen 17,5 mrd. kroner, hvorav Telenor ASA med 8,4 mrd. kroner og Norsk Hydro ASA med 2,3 mrd. kroner er de største.

Målet for Riksrevisjonens kontroll er å ha tatt standpunkt til om statsråden har utøvet sin oppgave som forvalter av statens interesser i selskaper, banker mv. i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger.

Statsråden oversender årlig for hver enkelt virksomhet en beretning til Riksrevisjonen. I brev av 20. mars 2001 har Riksrevisjonen meddelt departementene at det er ønskelig for kontrollen at statsrådets beretning bl.a. inneholder opplysninger om hvordan styrings- og kontrollmyndigheten utøves, opplysninger og vurderinger om oppnådd resultat, eventuelle avkastningskrav og utbyttepolitikk, informasjon om spesielle forhold som er tatt opp i skriftveksel mellom departementet og selskapet, og vurdering av den enkelte virksomhets oppfyllelse av mål/krav m.m. som

måtte være gitt i stortingsdokumenter. Trenden er at mottatte beretninger for regnskapsåret 2000 gir fyldigere informasjon enn tidligere, men i enkelte tilfeller gir beretningen fortsatt mindre informasjon enn ønskelig sett fra Riksrevisjonens side.

Retningslinjer for departementenes ansvar for oppfølging av aksjeselskaper med statlig eierinteresse, statsforetak m.m. er gitt i § 22 i Økonomireglementet for staten, fastsatt ved kongelig resolusjon av 26. januar 1996. Her fremgår det bl. a. at det skal foreligge skriftlige retningslinjer som fastslår hvordan styrings- og kontrollmyndigheten skal utøves overfor hver enkelt virksomhet utenfor statsbudsjettet, samt at det skal utarbeides instruks for innhenting av informasjon og hvilke kontroller/vurderinger som skal foretas i den forbindelse. Riksrevisjonen har mottatt kopier av skriftlige retningslinjer/instruks for de fleste selskaper og statsforetak. Olje- og energidepartementet har av Finansdepartementet fått midlertidig dispensasjon fra kravet om å utarbeide retningslinjer for Statoil AS.

Riksrevisjonens kontroll med statsrådets forvaltning av statens interesser i aksjeselskaper omfatter også deleide aksjeselskaper hvor staten eier så mange aksjer at de representerer 50 pst. eller mer av stemmene, eller hvor staten ellers på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteressene har en dominerende innflytelse, jf. § 1 punkt 2 i instruks av 27. mai 1977. I forhold til statlig deleide selskaper er Riksrevisjonens kontroll i første rekke rettet mot statsråden i rollen som eier, direkte eller gjennom underliggende etat/forvaltningsbedrift, sett i relasjon til rettigheter og plikter i henhold til lov og gjeldende regelverk. Deleide selskaper inngår ikke i oversendelsen til Stortinget med mindre resultatet av kontrollen gir grunnlag for bemerkninger eller orienteringer fra Riksrevisjonens side. Selskapene, med aktuell statlig eierandel, er oppført under det enkelte departement.

Staten har i 2000 solgt alle eller deler av aksjene i følgende selskaper: Kommunalbanken AS, Norsk Medisinaldepot ASA, Statkorn Holding ASA og Telenor ASA. Riksrevisjonen har gjennomgått salgsprosessen.

I løpet av 2000 solgte staten sin gjenværende eierandel i Kreditkassen ASA.

1.1 Komiteens generelle merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Berit Brørby, Kjell Engebretsen og Jørgen Kosmo, fra Høyre, André Dahl og Martin Engeset, fra Fremskrittspartiet, Carl I. Hagen og Henrik Rød, fra Sosialistisk Venstreparti, Christian Holm og lederen Ågot Valle, og fra Kristelig Folkeparti, Modulf Aukan, viser til at Riksrevisjonen gjennom Dokument nr. 3:2 (2001-2002) fortsetter praksisen med å redegjøre for statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker, mv.

Komiteen påpeker at målet for Riksrevisjonens kontroll er å ta standpunkt til om statsråden har utøvet sin oppgave som forvalter av statens interesser i selskaper, banker mv. i samsvar med Stortingets vedtak og forutsetninger. Komiteen fremhever viktigheten av at Riksrevisjonen i den forelagte form følger opp statens interesser.

Komiteen har spesielt merket seg de anmerkninger Riksrevisjonen har kommet med i forbindelse med statsrådets forvaltning av Selskapet for industrivekst SF (SIVA). Komiteen finner de problemstillinger som her fremkommer så prinsipielle at de er omtalt særskilt og komiteen viser til sine særmerknader i saken senere i innstillingen.

Komiteen har videre merket seg at Riksrevisjonen for 2000 har tatt opp enkelte forhold vedrørende statsrådets forvaltning under Justis- og politidepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet, Kulturdepartementet, Landbruksdepartementet, Nærings- og handelsdepartementet, Olje- og energidepartementet, Samferdselsdepartementet, Sosial- og helsedepartementet og Utenriksdepartementet. Komiteen registrerer at de forhold som er tatt opp er relatert til bl.a.: manglende retningslinjer i henhold til Økonomireglement for staten § 22, avholdelse og gjennomføring av generalforsamling, utforming og endring av vedtekter, nivået på egenkapitalen i enkelte virksomheter, samt fordeling av kostnader mellom selskap og aksjonær sett i forhold til allmennaksjelovens bestemmelser om utdeling fra selskapet. Komiteen ser alvorlig på dette og forutsetter at dette er forhold som blir rettet opp.

Komiteen ber om en orientering vedrørende fremdriften når det gjelder å sikre at departementene utarbeider retningslinjer i henhold til Økonomireglementet for staten § 22.

Komiteen vil i de følgende kapitler kommentere enkelte av sakene som er omhandlet i dokumentet. Når det gjelder de øvrige sakene i Dokument nr. 3:2 (2001-2002) slutter komiteen seg uten ytterligere bemerkninger til Riksrevisjonens vurderinger og konklusjoner.

2. KIRKE-, UTDANNINGS- OG FORSKNINGS-DEPARTEMENTET

2.1 Slemdalsveien 7 AS

Slemdalsveien 7 AS ble stiftet 3. juni 1998 som et statsaksjeselskap med Universitetet i Oslo som eier. Formål er å eie og forvalte eiendommen Chateau Neuf.

Selskapets aksjekapital er på 2 457 000 kroner. Selskapet hadde ingen driftsinntekter i 2000 mot 10 552 kroner i 1999. Årsresultatet var et underskudd på 19 709 kroner mot et overskudd året før på 98 991 kroner. Selskapets egenkapitalandel var ved utgangen av 2000 på 18,9 pst. mot 26,4 pst. i 1999. Det er ikke avsatt utbytte for 2000 i selskapets regnskap. I 2000 ble det kostnadsført 14 800 kroner i revisjonshonorar. Selskapet har ingen ansatte.

På bakgrunn av mottatt beretning fra statsråden for regnskapsåret 2000 har Riksrevisjonen etablert kontroll med selskapet. I brev av 12. oktober 2001 har Riksrevisjonen bl.a. stilt spørsmål ved at selskapet ikke har regnskapsført driftsinntekter, og at aksjekapitalen ikke er ført i statsregnskapet for 2000.

Saken er fortsatt til behandling i Riksrevisjonen.

2.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at saken om Slemdalsveien 7 fortsatt er til behandling i Riksrevisjonen på bakgrunn av unnlatelse av føring av aksjekapital i statsregnskapet for 2000 samt ikke regnskapsførte inntekter.

Komiteen forutsetter at forholdene snarest bringes i orden.

2.3 Statens lånekasse for utdanning

Statens lånekasse for utdanning (Lånekassen) ble opprettet i 1947 og er organisert ved lov av 26. april 1985 nr. 21 om utdanningsstøtte til elever og studenter.

Lånekassen har et grunnfond på 1 308 mill. kroner. Det bevilges årlig midler til Lånekassens virksomhet over statsbudsjettet. Årsregnskapet for regnskapsåret viser et driftsresultat før tap på utlån på 284,5 mill. kroner. Netto rentekostnader er 1 150 mill. kroner (renteinntekter 2 941 mill. kroner - rentekostnader 4 091 mill. kroner), andre driftsinntekter 6 880 mill. kroner (hvorav netto tilskudd fra staten er 6 870 mill. kroner), andre driftskostnader 5 446 mill. kroner (hvorav lønn, godtgjørelse, sosiale utgifter og andre administrasjonskostnader er 232,5 mill. kroner og stipend til elever og studenter er 4 912 mill. kroner). Ordinært tap på utlån er regnskapsført med 284,5 mill. kroner. Det regnskapsmessige driftsresultat etter ordinært tap på utlån er derfor null.

Ved slutten av 2000 var 45 100 kunder under inkassobehandling mot 43 100 året før. Ved utgangen av 2000 utgjorde fordringene 4 120 mill. kroner fordelt på 39 092 låntakere. Tilsvarende tall for 1999 var 3 933 mill. kroner fordelt på 40 329 låntakere. I 2000 behandlet Klagenemnda 249 saker, en nedgang på 25 saker i forhold til i 1999. Det ble gitt medhold i ni av sakene. Ekstern revisors revisjonshonorar utgjorde 390 281 kroner. I tillegg kommer honorar for andre oppdrag på 46 400 kroner. Tilsvarende tall for 1999 var henholdsvis 400 000 kroner og 1 090 000 kroner. Ved utgangen av 2000 var det registrert 350 årsverk i Lånekassen.

2.4 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg at antall inkassosaker i Statens lånekasse for utdanning har økt foruroligende i løpet av siste regnskapsår. Komiteen har videre merket seg at Statens lånekasse for utdanning av mange brukere oppfattes som byråkratisk og lite brukervennlig. Komiteen anmoder Regjeringen om å gjennomføre en evaluering av virksomheten, med særlig vekt på saksbehandlingsrutiner og eventuelle behov for kompetanseoppbygging.

3. KOMMUNAL OG REGIONAL- DEPARTEMENTET

3.1 Selskapet for industrivekst SF (SIVA)

Selskapet for industrivekstanlegg, SIVA, ble etablert i 1968 etter lov av 25. juni 1965 om visse statsbedrifter m.m. og ble fra 1. januar 1993 omdannet til statsforetaket Selskapet for industrivekst SF (SIVA).

SIVA skal være et nasjonalt foretak for økt verdiskaping og sysselsetting i distriktene. Konsernregnskapet omfatter 32 datterselskaper. Foretaket hadde per 31. desember 2000 en innskuddskapital på 514,5 mill. kroner mot 244,5 mill. kroner ved utgangen av 1999. I innskuddskapitalen inngår 260 mill. kroner som er øremerket den statlige andelen av investeringen i IT- og kunnskapssenteret på Fornebu. I forbindelse med at 100 mill. kroner av SIVAs lån i statskassen ble konvertert til innskuddskapital, er det fra 1998 stilt krav om en avkastning på 6,5 pst. på den konverterte innskuddskapitalen. Dette avkastningskravet er innfridd for 2000. Konsernets driftsinntekter i 2000 var 219,7 mill. kroner mot 183,8 mill. kroner året før. Morforetaket SIVA hadde driftsinntekter på 141,7 mill. kroner i 2000 mot 120,5 mill. kroner året før. Konsernet fikk i 2000 bevilget 76,7 mill. kroner i tilskudd til næringsutvikling over kap. 552 Nasjonale programmer og tiltak for regional utvikling. Resultatregnskapet for konsernet viste i 2000 et overskudd på 21,5 mill. kroner mot et overskudd på 14,1 mill. kroner i 1999. Resultatregnskapet for morforetaket viste i 2000 et overskudd på 23,4 mill. kroner mot et overskudd på 13,4 mill. kroner i 1999.

Per 31. desember 2000 var konsernets egenkapitalandel eksklusive minoritetsinteresser 30 pst. (19,6 pst. ekskl. Fornebu-bevilgningen) mot 19 pst. i 1999. Morforetaket har ved utgangen av 2000 en egenkapitalandel på 43,4 pst. (30,5 pst. eksklusive Fornebu-bevilgningen) mot 28,4 pst. i 1999. Kostnadsført revisjonshonorar for 2000 er 307 600 kroner for konsernet og 85 800 kroner for morforetaket. I tillegg kommer andre tjenester med 380 509 kroner for konsernet og 216 404 kroner for morforetaket. I 2000 hadde foretaket gjennomsnittlig 40 ansatte.

Innsyn i dokumenter

Riksrevisjonen har overfor Kommunal- og regionaldepartementet bedt om å få tilsendt kopi av et notat fra Regionalpolitisk avdeling om "SIVA - Framtidig organisering og geografidimensjon" (Dokument 1998/04753-21 i departementets journal), eventuelt at kopier begrenses til utdrag/områder i notatet som omhandler gjeldende og framtidig organisering/forvaltning av SIVA. Departementet har nektet innsyn i dokumentet. Det er ført korrespondanse med departementet om saken, og avslag om innsyn er senest opprettholdt i brev av 6. juli 2001 hvor det bl.a. blir anført:

"Kommunal- og regionaldepartementet vil fastholde at det etter gjeldende rett må anses som tvilsomt hvor langt Riksrevisjonens rett går mht. å kreve fremlagt notater som inneholder forvaltningens interne overvei-

elser og diskusjoner. Departementet vil i denne forbindelse vise til Regjeringens brev til Stortingets Presidensskap med uttalelse til forslaget til ny lov og instruks for Riksrevisjonen datert 30. april. Regjeringen uttaler her at etter Regjeringens vurdering innebærer forslaget til ny § 4 i lov om Riksrevisjonen en utvidelse av Riksrevisjonens innsynsrett sammenlignet med dagens rettstilstand.

Regjeringen viser i denne forbindelse til uttalelsen fra Justisdepartementets lovavdeling datert 11. juli 1980, gjengitt i vårt brev til Riksrevisjonen 30. mars. Det vises videre til at en ikke er kjent med uttalelser fra Stortinget som gir støtte til den rettsoppfatningen Riksrevisjonen er talsmann for. Det fremheves dessuten i uttalelsen at behovet for å bevare fortroligheten om Regjeringens og departementenes interne overveielser er anerkjent i parlamentarisk praksis. Regjeringen har på denne bakgrunn foreslått en bestemmelse om at Riksrevisjonen ikke kan kreve å gjøre seg kjent med dokumenter for Regjeringens eller departementets interne saksforberedelse som gir til kjenne overveielser av politisk karakter i en sak.

For å legge til rette for at dokumenter ikke unntas innsyn uten at det er påkrevd har Regjeringen i sin uttalelse foreslått at det tas inn bestemmelse om at departementet skal vurdere om dokumentet likevel helt eller delvis skal gjøres kjent for Riksrevisjonen. Blant momentene som bør tillegges vekt nevnes om standpunktene og overveielserne allerede er kjent, om det i det enkelte tilfelle er et særlig sterkt behov for innsyn eller om det er snakk om en avsluttet sak.

Som nevnt i vårt brev av 30. mars mener Kommunal- og regionaldepartementet at det ikke bør gjøres endringer i den praksis forvaltningen har fulgt før Stortinget gjennom sin behandling av forslaget til ny lov og instruks for Riksrevisjonen eventuelt gir uttrykk for at en endring bør skje. Kommunal- regionaldepartementet fastholder derfor standpunktet om å ikke utlevere notatet om fremtidig organisering/forvaltning av SIVA.

For ordens skyld; departementet står selvfølgelig til disposisjon for Riksrevisjonen mht. å gi alle opplysninger om departementets politikk på det aktuelle området."

Riksrevisjonen uttaler:

Riksrevisjonens merknad til statsrådets forvaltning går på at Riksrevisjonen er nektet innsyn i et dokument som omhandler spørsmål knyttet til departementets forvaltning av statens interesser i SIVA. Dersom Riksrevisjonen skal kunne gjennomføre de kontrolloppgaver som er pålagt av Stortinget, på en tilfredsstillende måte, må det tilligge Riksrevisjonen å avgjøre hvilken informasjon og hvilke undersøkelser som er nødvendige for å utføre pålagte oppgaver.

Riksrevisjonen vil også peke på at det gjennom langvarig praksis er lagt til grunn at lov om statens revisjonsvesen § 2 også gir rett til dokumentinnsyn, og i praksis har bare regjeringsnotater vært unntatt. Riksrevisjonens rett til informasjon omfatter derfor også innsyn i forvaltningens interne dokumenter når disse etter Riksrevisjonens oppfatning er relevante for å belyse den problemstilling som undersøkes.

Riksrevisjonen kan for øvrig ikke se at Regjeringens høringsuttalelse til forslaget til ny lov og instruks for Riksrevisjonen har noen relevans i denne saken, men vil bemerke at generelt sett er det ikke mulig å få en

effektiv kontroll dersom den kontrollerte skal bestemme hvilke dokumenter kontrolløren skal få innsyn i.

3.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at det har vært uenighet mellom departementet og Riksrevisjonen når det gjelder Riksrevisjonens innsyn i et notat fra Regionalpolitisk avdeling om "SIVA - Framtidig organisering og geografidimensjon" (Dokument 1998/04753-21), eventuelt innsyn i kopier begrenset til utdrag/områder i dette notatet som omhandler gjeldende og framtidig organisering/forvaltning av SIVA. Komiteen kan vanskelig se at det er forhold som tilsier at det aktuelle dokument ikke burde utleveres til Riksrevisjonen.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, stiller seg underende til departementets henvisning til regjeringens høringsuttalelse til forslag om ny lov og instruks for Riksrevisjonen som begrunnelse for avslaget og vil understreke at spørsmålet om Riksrevisjonens innsynsrett og prosedyrene ved denne, først vil bli endelig avklart når ny lov for Riksrevisjonen er vedtatt.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener spørsmålet om Riksrevisjonens innsynsrett og prosedyrene ved denne, først vil bli endelig avklart når ny lov for Riksrevisjonen er vedtatt.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti, anmoder Regjeringen om å redegjøre for i hvilke andre konkrete saker Riksrevisjonen har blitt nektet dokumentinnsyn, og begrunnelsen for disse avslag. Flertallet mener det vil være en fordel for alle parter å få klarhet i dagens praksis på dette feltet, før utkastet til ny lov for Riksrevisjonen legges frem for Stortinget.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti mener det vil være naturlig at Regjeringen redegjør for i hvilke andre konkrete saker Riksrevisjonen har blitt nektet dokumentinnsyn, og begrunnelsen for disse avslag i forbindelse med forslag til ny lov for Riksrevisjonen.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Sosialistisk Venstreparti slutter seg til Riksrevisjonens bemerkning om at det ikke vil være mulig å gjennomføre en effektiv kontroll dersom den kontrollerte selv skal bestemme hvilke dokumenter kontrolløren skal få innsyn i.

Disse medlemmer vil presisere at den begrunnelsen Kommunal- og regionaldepartementet har gitt for å nekte innsyn i det aktuelle dokumentet, ikke er holdbar.

Disse medlemmer viser til Kommunal- og regionaldepartementets brev av 6. juli 2001 der departementet henviser til en over 20 år gammel lovtolkning fra Justisdepartementet, og manglende uttalelser fra Stortinget om Riksrevisjonenes adgangen til innsyn i interne dokumenter. Riksrevisjonen derimot viser til at praksis kun har avskåret Riksrevisjonen innsyn i regjeringsnotater. Disse medlemmer er av den oppfatning at Riksrevisjonens tolkning må legges til grunn frem til ny lovgivning regulerer Riksrevisjonens innsynsrett i interne dokumenter i forvaltningen.

4. SOSIAL- OG HELSEDEPARTEMENTET

4.1 Norsk medisinaldepot ASA (NMD)

Forvaltningen av statens eierinteresser i NMD ble overført fra Sosial- og helsedepartementet til Nærings- og handelsdepartementet i juni 1999, jf. St.prp. nr. 46 (1998-1999).

NMD ble opprettet ved særlov 27. februar 1953. Selskapet ble omdannet til statsaksjeselskap 1. januar 1993 og ble på ekstraordinær generalforsamling i august 1999 omgjort til et allmennaksjeselskap.

Formål er å drive handel med legemidler og gifter og andre varer, og virksomhet som står i forbindelse med dette, herunder å eie aksjer i andre selskaper.

Konsernet består av morselskapet Norsk Medisinaldepot ASA og de heleide datterselskapene NMD Grossthandel AS og NMD Apotekhandel AS. Selskapets datterselskaper ble stiftet høsten 2000 og har ikke hatt drift eller ansatte i 2000. NMD har en aksjekapital på 200 mill. kroner.

Konsernets driftsinntekter var i 2000 på 6 169 mill. kroner mot 6 036 mill. kroner året før. Morselskapets driftsinntekter var i 2000 også på 6 169 mill. kroner mot 5 886 mill. kroner året før. Konsernets årsresultat i 2000 ble et overskudd på 3,6 mill. kroner mot et overskudd på 20,7 mill. kroner i 1999. Morselskapets årsresultat i 2000 ble 3,6 mill. kroner mot 20,7 mill. kroner i 1999. I regnskapet for 2000 ble det ikke avsatt utbytte. Per 31. desember 2000 var konsernets egenkapitalandel på 31,1 pst. mot 31,7 pst. i 1999. Revisjonshonorar er bokført med 505 000 kroner, og andre tjenester fra revisor er bokført med 279 400 kroner.

I mars 1999 solgte staten ved Sosial- og helsedepartementet 17 pst. av aksjene i selskapet til den hollandske legemiddelgrossisten Apothekers Cosperatie OPG. U.A. (OPG), jf. Innst. S. nr. 193 (1998-99). I desember 1999 kjøpte 223 norske apotekere i alt 4 009 av statens aksjer i NMD og statens eierandel i NMD ble redusert fra 83 pst. til 80,99 pst. Nærings- og handelsdepartementet inngikk avtale med det tyske legemiddelkonsernet GEHE AG om salg av statens aksjer i NMD i mai 2001. Gjennomsnittlig antall ansatte i konsernet var 580 i 2000.

Engasjement av advokat ved salg av aksjer

Riksrevisjonen ba i brev av 15. september 2000 om å få opplyst godtgjørelse og arbeidsoppgaver til en advokat som hadde bidratt i salgsprosessen. I brev av 28. november 2000 opplyser departementet at advokaten ble engasjert av departementet for å bistå i forhandlinger med Fondsfinans ASA om deres betingelser for å tilrettelegge salget av NMD-aksjer. Departementet ba senere advokaten om å overta forhandlingene med OPG fram til salgsprosessen var gjennomført. Advokaten har mottatt totalt 755 034 kroner som salær for bistand ved salget av NMD-aksjer. Departementet opplyser i brev av 5. april 2001 at det ikke kan finne noen skriftlig dokumentasjon med hensyn til de ovennevnte engasjementene, og legger til grunn at avtalene har vært muntlige.

Departementet har opplyst at den engasjerte advokatens arbeid med å bistå i forhandlinger med Fondsfinans ASA om deres betingelser for å tilrettelegge salget av NMD-aksjer er honorert av departementet med 156 000 kroner etter faktura 26. mars 1999. I følgebrevet til fakturaen av 26. mars 1999 opplyser advokaten at fakturaen gjelder honorar for arbeid i perioden 21. september 1998 til og med 31. januar 1999. Denne perioden ligger i tid 10 måneder og mer etter at avtalen med Fondsfinans ASA om tilretteleggeroppdraget ble inngått den 24. november 1997.

Departementet opplyser i brev 18. juni 2001 at den engasjerte advokaten mener fakturaen ikke knytter seg til engasjementet vedrørende forhandlinger med Fondsfinans ASA, men til engasjementet vedrørende diskusjoner med utenlandske investorer og forhandlingene med OPG om kjøp av aksjer. Departementet opplyser videre at firmaet advokaten var tilknyttet på det aktuelle tidspunktet senere er oppløst, og at dokumenter og regnskap ikke lenger er lett tilgjengelig. Departementet finner det derfor riktig å forholde seg til egne regnskapsregistreringer og konkluderer med at departementets honorering av advokaten for å bistå i forhandlingene med Fondsfinans ASA begrenser seg til de 156 000 kroner som ble fakturert 26. mars 1999.

Den engasjerte advokaten fakturerte NMD for arbeidet med å overta forhandlingene med OPG fram til salgsprosessen var gjennomført. Det framgår av følgebrevet av 26. mars 1999 til fakturaen til departementet at advokaten ville fakturere NMD for arbeidet i forbindelse med intensjonsavtale, Shareholders Agreement m.m., og at han håpet at departementet fant denne avgrensingen/avregningen i orden. Departementet opplyser i brev 5. april 2001 at det ikke ble utarbeidet noe svar fra departementets side. I brev av 18. juni 2001 opplyser imidlertid departementet at de i ettertid ser at disse utgiftene i henhold til aksjeloven § 3-6 trolig burde vært belastet departementet.

Riksrevisjonen tar departementets svar til etterretning.

4.2 Komiteens merknader

Komiteen har merket seg forholdene rundt engasjement av advokat ved salg av aksjer i Norsk Medisinaldepot ASA (NMD) og ber Regjeringen om en redegjørelse for departementets praksis ved inngåelse av kontrakter med eksterne konsulenter.

Komiteen stiller seg også undrende til de ulike opplysninger om utbetaling av honorarer til advokaten og forutsetter at departementet foretar en gjennomgang av rutinene.

Komiteen ber Regjeringen om en generell redegjørelse for eventuelt omfang av muntlig kontraktsinngåelse i de ulike departement.

5. KULTURDEPARTEMENTET

5.1 Norsk rikskringkasting AS (NRK AS)

NRK AS ble omdannet fra stiftelse til et statlig heleid aksjeselskap 30. april 1996. Selskapets formål er å drive allmennkringkasting i radio og fjernsyn og virksomhet som har sammenheng med dette.

Konsernregnskapet omfatter morselskapet NRK AS og det heleide datterselskapet NRK Aktivum AS (stiftet 25. april 1997) hvor formålet er å utvikle forretningsmessig virksomhet med basis i morselskapets potensiale.

NRK AS' aksjekapital er på 1 mrd. kroner. Konsernets driftsinntekter var i 2000 på 3,2 mrd. kroner, hvorav kringkastingsavgiften utgjorde 2,9 mrd. kroner. Morselskapets inntekter var i 2000 på 3,1 mrd. kroner mot 3,0 mrd. kroner i 1999. Årets resultat for konsernet viste et underskudd på 128,1 mill. kroner inkludert en gevinst på 54 mill. kroner for salg av tomt på Marienlyst i Oslo. Konsernet hadde et overskudd på 62,5 mill. kroner året før.

Driftsresultatet er negativt med 184,4 mill. kroner for konsernet og 186,6 mill. kroner for morselskapet. Av St.prp. nr. 1 (2000-2001) Kulturdepartementet framgår det at generalforsamlingen uttrykkelig har forutsatt at driften i NRK i 2000 skal gå i balanse. På ordinær generalforsamling 22. juni 2001 gjentok statsråden at driften skal gå i balanse, og at finansinntektene i konsernet ikke skal nyttes til å dekke underskudd fra den løpende driften.

NRK AS har mottatt statstilskudd i 2000 på 2,5 mill. kroner. Konsernets egenkapitalandel var ved utgangen av 2000 på 53,6 pst. mot 58,9 pst. året før.

Konsernet har kostnadsført godtgjørelse til revisor for 2000 med 751 285 kroner for revisjon og 71 050 kroner for andre tjenester. Tilsvarende tall for morselskapet var henholdsvis 706 285 kroner og 71 050 kroner. Gjennomsnittlig antall årsverk i 2000 var 3 441.

5.2 Komiteens merknader

Komiteen viser til at spørsmålet om eventuelle strukturendringer og endringer i rammebetingelser for NRK er til behandling i Stortinget. Komiteen forut-

setter at Regjeringen legger Stortingets forutsetninger til grunn i den videre oppfølging av aksjeselskapet.

Komiteens medlemmer fra Sosialistisk Venstreparti mener det er en økende kommersialisering av programtilbudet, med fokus på seertall, som vinner terreng framfor programmer for barn, ungdom og faktaprogram. Disse medlemmer ser denne utviklingen som truende for NRKs rolle som den viktigste samfunnsinstitusjon, som skal blant annet fremme ytrings- og informasjonsfrihet, de demokratiske grunnverdier, folkeopplysning og våre felles kulturelle verdier. NRKs rolle som allmennkringkaster skal gjelde alle, enten de tilhører en majoritet eller en minoritet. Etter disse medlemmers oppfatning er det ikke markedskreftene som skal være premissleverandør for NRKs videre utvikling, men NRKs vedtekter for allmennkringkasting, et aktivt eierskap og en god dialog mellom NRKs styre og Stortinget. Disse medlemmer mener at det er viktig at styret i NRK forstår å legge forholdene til rette for at programprofilen og driften av NRK er gjennomsyret av tanken på det å drive allmennkringkasting i radio og fjernsyn. Disse medlemmer vil poengtere at kommersielle og konkurransemessige hensyn ikke skal settes foran NRKs rolle som allmennkringkaster. Etter at NRK AS ble omdannet til et heleiet statlig aksjeselskap, 30. april 1996, med frihet for ledelse og styret til å utføre sine oppgaver etter prinsippene i aksjeloven, synes disse medlemmer at kommunikasjonen mellom styret og eiere må styrkes, og disse medlemmer vil jobbe for et mer aktivt eierskap.

Disse medlemmer ber Riksrevisjonen undersøke i hvilken grad NRK AS følger opp prinsippene for allmennkringkasting, herunder programtilbud, økonomi og organisering og hvilke tiltak som er iverksatt fra departementets side for å ivareta slike hensyn.

6. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen viser til dokumentet og det som står foran, og rår Stortinget til å gjøre slikt

vedtak:

Dokument nr. 3:2 (2001-2002) - Riksrevisjonens kontroll med statsrådets (departementets) forvaltning av statens interesser i selskaper, banker mv. for 2000 med

- AS Rehabil
- Entra Eiendom AS
- Norges Bank
- DnB Holding ASA
- Statens Kantiner SF
- Norsk Eiendomsinformasjon AS
- Industritjeneste AS
- Norsk Synkrotronforskning AS

- UNINETT AS
  - Statens lånekasse for utdanning
  - Studentsamskipnadene
  - Akvaforsk AS
  - Christian Michelsen Research AS
  - Forskningsparken AS
  - Leiv Eiriksson Nyfotek AS
  - NORUT-GRUPPEN AS
  - Sem Gjestegård AS
  - Slemdalsveien 7 AS
  - Selskapet for industrivekst SF (SIVA)
  - Den Norske Stats Husbank (Husbanken)
  - Kommunalbanken AS
  - Hundreårsmarkeringen-Norge 2005 AS
  - Nationaltheateret AS
  - Norsk rikskringkasting AS
  - Carte Blanche AS
  - Den Nationale Scene AS
  - Den Norske Opera AS
  - Norsk Film AS
  - Rogaland Teater AS
  - Trøndelag Teater AS
  - Statens Skogplanteskoler AS
  - Veterinærmedisinsk Oppdragscenter AS (VESO)
  - Statskog SF
  - Forskningsparken i Ås AS
  - Instrumenttjenesten AS
  - Statkorn Holding ASA
  - Norsas AS, Norsk Kompetansesenter for avfall og gjenvinning
  - Polarmiljøsenet AS
  - A/S Olivin
  - Arcus AS
  - Bjørnøen AS
  - Electronic Chart Centre AS
  - Kings Bay AS
  - Moxy Trucks AS
  - Norsk Garantiinstitutt for Skip og Borefartøyer AS
  - Store Norske Spitsbergen Kulkompani AS
  - Svalbard Samfunnsdrift AS
  - Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND)
  - Kongsberg Gruppen ASA
  - NOAH AS
  - Norge på EXPO 2000 AS
  - Norsk Hydro ASA
  - Norsk Medisinaldepot AS
  - Raufoss ASA
  - Telenor ASA
  - Den Norske Stats Oljeselskap AS (Statoil)
  - Statkraft SF
  - Statnett SF
  - Norges Statsbaner BA
  - Posten Norge BA
  - SAS Norge ASA
  - Luftfartsverkets Parkeringsanlegg AS
  - Nordic Aviation Resources AS (NAR)
  - Oslo Lufthavn AS
  - Airport Coordination Norway (ACN)
  - Baneservice Prosjekt AS
  - A/S Vinmonopolet
  - Medinnova SF
  - Kompetansesenter for informasjonsteknologi i helsevesenet AS (KITH)
  - NORFUND
  - Nytt fra Norge AS
- vedlegges protokollen.

Oslo, i kontroll- og konstitusjonskomiteen, den 14. mars 2002

Ågot Valle

leder og ordf. for Kulturdepartementet

Modulf Aukan

ordf. for Landbruksdepartementet

Berit Brørby

ordf. for Nærings- og handelsdepartementet og Samferdselsdepartementet

André Dahl

ordf. for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Sosial- og helsedepartementet

Martin Engeset

ordf. for Forsvarsdepartementet

Carl I. Hagen

ordf. for Finansdepartementet

Christian Holm

ordf. for Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet

Henrik Rød

ordf. for Arbeids- og administrasjonsdepartementet og Justis- og politidepartementet

Kjell Engebretsen

sekretær og ordf. for Olje- og energidepartementet og Utenriksdepartementet, utviklingssaker